

ИЛЮСТРАЦИЯ ИРИИДЕНЬ

Редакторъ: ПЕТЪРЪ МЪРМЕВЪ

Редакция и Администрация: София, улица Алабинска, 30. — Телефонъ 19-32.

Христо Чернопчевъ

Кръстьо Асеновъ

Сава Михайловъ

Сандо Китановъ

Предвестници на бурната революционна епоха

С т о я н ъ М њ л ч а н к о в ъ

Тази есен като пжтувахъ по долината на Места за Неврокопъ въ мѣстността „Букова Лжка“, видѣхъ, че стърчи отстрани на шосето скроменъ кръсть, който напомня на пжтника за стршното злодеяние, което се извърши преди 6 години отъ долни и престѣпни злодеи. Тукъ, на това мѣсто падна убитъ голѣмия българинъ *Стоянь Мълчанковъ*. Колко и какви тжжни спомени възкрѣснаха въ умътъ ми, като се намѣрихъ при лобното мѣсто на тоя великъ и заслужилъ синъ на своя народъ. Твърде малко ми се видѣ стореното за него до сега. Трѣбваше много да си близъкъ, за да видишъ великата и благородна душа на Ст. Мълчанковъ. Историята тепърва ще опредѣли неговото мѣсто въ редицата герои-мжченици за народа ни.

Той бѣ роденъ презъ 1875 год. въ с. Скрбатно (Неврокопско), х у б а в о българско село въ политѣ на Родопитѣ.

На четмо и писмо се училъ въ родното си село и впоследствие постѣпва въ солунската гимназия, гдето и завършва срѣдното си образование. Тукъ бива посветенъ въ революционната борба, като влиза въ ученическия кружокъ. Между другаритѣ си, той се ползува съ добро име и още отъ ученическата скамейка взима живо участие и се подготвя за бждащата си дейностъ. Следъ свършване на гимназията, връща се у дома и става учителъ въ родния си край. Като учителъ Мълчанковъ развива обширна революционна дейностъ въ Неврокопско, като подготвя и организира народа срещу вѣковния тиранинъ, срещу турското робство.

Презъ 1903 год. взима живо и активно участие като се поставя на чело на голѣма чета и действува въ Пиринската областъ. Въ редъ сражения срещу турския аскеръ, той се отличи съ своята решителностъ и себеотрицание. Късно презъ есенъта, когато става невъзможно да се стои вече, той се връща въ свободна България и редъ години учителствува въ Пазарджишко. Никога, обаче, не престава да мисли за родната земя, за брата робъ.

Съ перо и съ оржие бѣ решилъ да продължи борбата. Подиръ прословутия „хуриетъ“, връща се и става учителъ въ Неврокопъ. Начело застава на конституционнитѣ клубове и взима участие въ всички просвѣтни начинания. Мълчанковъ виждаше фалшътъ на турския хуриетъ, затова и не вѣрваше, че ще последва нѣщо добро за народа ни.

Презъ 1909 год., когато мѣстния войвода Динката се предаде въ услуга на турската власть, Ст. Мълчанковъ бива отново заловенъ и хвърленъ въ турскитѣ зандани, заедно съ мнозина други видни и интеллигентни хора отъ околията. Мълчанковъ заедно съ другаритѣ, следъ страшни терзания и мжчения, бива хвърленъ въ солунския затворъ Еди-Куле и осжденъ на смъртъ чрезъ обѣсване и после по застѣпничеството на солунскитѣ консули, замѣ-

нена съ доживотенъ затворъ и изпратенъ въ Смирна, Митилинъ и Родостъ. Глава на голѣмо и многочленно семейство, той преживѣ въ затвора тежки минути въ грижа за децата си. Презъ 1911 год. бива амнистиранъ, но съ условие да напусне Турция, затова дожда въ България и става учителъ въ Бѣлослатинско. Балканската война го свари въ България. На чело на една голѣма чета, той влиза въ Неврокопско и въ неравна борба, подготвя пжтя на българскитѣ войски. Той първи влезе въ Неврокопско.

Следъ туй взима участие въ Македоно-Одринското опълчение и изпълнява длжността командиръ на нестроевата рота отъ 13-а Кукушка дружина отъ сжщото опълчение, която се формира на 3-и мартъ 1913 година.

Никога не падаше въ униние, въ отчаяние, но всѣкога намираше запасъ отъ енергия да продължи и работи за народа си. Твърдъ като гранитъ, силенъ като хала, той не отстѣпваше отъ предначертания си планъ. Нищо не бѣ въ сила да

повали несѣкрушилия му духъ. Само пѣкленни изверги отъ засада и чрезъ подлостъ, убиха една голѣма, несѣкрушима сила, убиха Ст. Мълчанковъ, който бѣ необходимъ за Родината си.

Връща се живъ и здравъ и се предава на обществена дейностъ, като въ 18 и 19 обикновено Народно събрание бива избранъ за народенъ представителъ отъ Неврокопско. Току що бѣ почналъ да работи за културно-икономическо повдигане на своя край, на 22-й априлъ 1920 год., по пжтя отъ Неврокопъ за Разлогъ, за да вземе участие въ камарата, бива убитъ отъ родоотстѣпници злодеи — отъ братски крушумъ.

Така загина Ст. Мълчанковъ, който още отъ ранна възраст, съ младенчески жаръ се предаде на революционната дейностъ съ слово, речъ и перо или съ пушка на ржка въ дебритѣ на Пирина.

Л. Томовъ

Стоянь Мълчанковъ